

VEILEDER FOR Å OPPDAGE, HÅNDBERE OG FØLGE OPP

Vold i nære relasjoner

STAVANGER KOMMUNE
Oppvekst og Levekår

» BAKGRUNN

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem som rammer på tvers av alder, samfunnslag og livssituasjon. Volden kan ha mange former, og kan f.eks. være fysisk, psykisk, seksuell, materiell og økonomisk. Personer som opplever vold kan få store helseskader, oppleve utrygghet og begrensninger i livsutfoldelsen. Vold i nære relasjoner er et brudd på grunnleggende menneskerettigheter som samfunnet har en plikt til å forebygge og bekjempe.

Stavanger kommune ønsker å være en foregangskommune i arbeidet mot vold i nære relasjoner. Kommunens handlingsplan «[Trygg - Fri fra vold](#)» inneholder 41 ulike tiltak. Denne veilederen er et av tiltakene i handlingsplanen. For å være i stand til å avdekke og håndtere vold i nære relasjoner, er vi avhengige av at de som jobber med mennesker i kommunen har nødvendig kunnskap om hvordan volden rammer, hvordan den kan avdekkes og hva man skal gjøre dersom noen man er i kontakt med er utsatt for vold.

AVVERGEPLIKT

» En person som vet eller anser det som mest sannsynlig at visse straffbare handlinger blir eller har blitt begått, har såkalt avvergeplikt jfr. Straffeloven § 196. Avvergeplikten gjelder flere alvorlige straffbare handlinger, herunder mishandling i nære relasjoner og alvorlige kroppskrenkninger. Den som har kunnskap eller anser det som mest sannsynlig at slike straffbare handlinger skjer eller har skjedd, har plikt til å søke handlingen, eventuelt følgene av denne, avverget ved å ta kontakt med politiet. Avvergeplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikten.

» Ved tvil om meldeplikt eller avvergeplikt gjelder, kontakt din nærmeste leder og konsulter (gjerne anonymt) med politi eller barnevern.

» DU SER DET IKKE FØR DU TROR DET

I en rapport laget av Vista Analyse på anmodning fra Justisdepartementet fremkom det at mellom 75.000 og 150.000 mennesker i 2012 ble utsatt for vold av en som står dem nær. Dette utgjør 2-4 % av befolkningen, og koster det norske samfunnet 4-6 milliarder årlig.

Offentlig ansatte som møter barn, voksne og familier i kommunen er viktige for å avdekke vold og bistå de som lever med vold. Mennesker som er avhengige av andre, særlig barn, eldre og personer med funksjonsnedsettelse, har større risiko for å være utsatt for vold. Ansatte som møter disse menneskene bærer derfor et særskilt ansvar for å være oppmerksom og gripe inn når det trengs. Dersom man får informasjon som tilsier at noen kan være utsatt for vold i nære relasjoner, er det vår plikt å handle. Plikten til å handle er også i enkelte tilfeller lovpålagt, som meldeplikt og avvergeplikt.

» BARN SOM LEVER MED VOLDEN

Vold kan ramme barn direkte eller indirekte ved at volden rammer barnets omsorgsperson. Forskning viser at det er minst like skadelig for barn å oppleve at en omsorgsperson blir utsatt for vold. Vi snakker derfor om barn som lever med vold. Barn har et særlig vern mot vold, og alle offentlige instanser er lovpålagt å melde bekymring til barnevernet.

Ved mistanke om vold fra foreldre, **skal foreldrene ikke informeres** om at barn har fortalt dette, ei heller at melding sendes barnevernet. Dette for ikke å risikere ny eller alvorligere vold mot barnet, eller at barnet kan bli instruert til ikke å fortelle noe til andre.

Det finnes ingen enkel «oppskrift» på hvordan avdekke at barn er utsatt for vold. Barn har ikke nødvendigvis synlige symptomer selv om de er utsatt for vold, og barn kan utvise problematferd uten at de har vært utsatt for vold/overgrep. Det samlede bildet og din opplevelse av barnet spiller inn. Barn kan sende ulike direkte og indirekte signaler på at de ikke har det bra som kan vekke voksnes oppmerksomhet. Det kan være verbale uttrykk, ulike reaksjoner eller spesiell oppførsel. Snakk gjerne med barnet om disse signalene. Er det noe mer her enn en vag mistanke? Har du andre indikasjoner på at barnet kan leve med vold? Diskuter gjerne saken med en kollega, og ring gjerne barnevernet for

EN LANDSOMFATTENDE OMFANGSSTUDIE FRA NKVTS I 2014 VISTE:

- » 5 % har opplevd alvorlig fysisk vold fra voksne i barndommen
- » 10 % har opplevd fysisk vold mellom foreldre i barndommen
- » Flere kvinner (8,2 %) enn menn (1,9 %) hadde vært utsatt for alvorlig vold fra partner (sparket, tatt kvelertak på, banket opp).

MELDEPLIKT

» Lov om Barnevern § 6-4: Offentlige myndigheter skal av eget tiltak, uten hinder av taushetsplikt, gi opplysninger til kommunens barneverntjeneste når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller at det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt».

» «Grunn til å tro» innebærer at du har noe mer enn en magefølelse, men det er ingen krav til bevis. Det holder at du har indikasjoner som gir grunn til bekymring. Dette kan være noe barnet sier eller noe som ved barnets atferd. Det er barnevernets oppgave å undersøke hvorvidt bekymringen er korrekt.

» Ved tvil om meldeplikt eller avvergeplikt gjelder, kontakt din nærmeste leder og konsulter (gjærne anonymt) med politi eller barnevern.

rådgivning dersom du er i tvil. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har samlet tegn på overgrep hos barn [her](#).

» OM BEKYMRINGSMELDINGER TIL BARNEVERNET

Alle ansatte i Stavanger kommune er personlig ansvarlig for at bekymringsmelding blir sendt barnevernet (jfr. Barnevernloven § 6-4).

Når slik mistanke oppstår skal den ansatte umiddelbart informere sin leder. Bekymringsmeldingen skal sendes så raskt som mulig etter at informasjonen er mottatt eller mistanken har oppstått. Ved tvilstilfeller, diskuter gjerne saken anonymt med barnevernet. Det er virksomheten som skal sende bekymringsmelding, men meldeplikten er personlig. Det vil si at du har rett og plikt til å melde bekymring på selvstendig grunnlag dersom du er bekymret for et barn.

» SAMTALER MED BARN - Når barn forteller spontant om vold og overgrep

Det er viktig at du som voksen er tilgjengelig for samtale dersom barnet spontant forteller, eller selv ønsker å snakke med deg. Det kan være at barnet har valgt å fortelle sin historie til nettopp deg.

TIPS TIL SAMTALEN

Vær positivt nysgjerrig og utforsk.

Vær rolig, ta imot det barnet har å si, uten å avbryte barnets fortelling.

Lytt aktivt, men still aldri ledende spørsmål.

Vær tålmodig og la barnet få pauser og ikke avbryt barnet i sin fortelling.

Av og til kan det være hensiktsmessig å gjenta det siste ordet, eller de siste ordene barnet sier i en setning.

Anvend også gjerne støtteord. Eksempler: "mm", "ja", "fortell", "fortell mer om det?"

VIKTIG:

Når barnet er ferdig med sin fortelling bekreft det barnet har sagt, og tydeliggjør for barnet at alt det hun/han har sagt er viktig. Ikke lov barnet at du ikke skal si det til noen, selv ikke der barnet ber om det.

Forklar barnet at du må snakke med noen andre voksne om det barnet har fortalt, men at du skal fortelle når du gjør det, og med hvem.

ANDRE TING SOM DET KAN VÆRE GREIT Å SI:

Du fortalte meg tidligere ...

Fortell meg mer om det...

Jeg har ikke vært der, fortell så godt du kan...

Fortell meg det slik at jeg forstår hva du mener...

Hva skjer videre da?

Du har nå fortalt meg om...

ETTER SAMTALEN

Skriv ned alt du og barnet har sagt - så ordrett som mulig.

Ta kontakt med din leder og drøft hva barnet har fortalt.

Ta kontakt med barneverntjenesten/politi og drøft melding og videre saksgang med dem.

En bekymringsmelding til barnevernet bør inneholde følgende:

- Opplysninger om de involverte (navn, fødselsnummer, adresse)
- Årsak til bekymring (hva du har sett, hørt og observert)
- Kontaktperson og eventuelt hvem har førstehåndskunnskap/informasjon
- Hva har melder foretatt seg

» Å SNAKKE MED VOKSNE OM VOLD

Voksne voldsutsatte og voldsutøvere har ofte brukt mye tid og krefter på å holde volden skjult. Voldsutsatte og voldsutøvere forteller sjelden om vold uoppfordret, og blir dessverre sjelden spurt. Undersøkelser viser at voksne trenger direkte spørsmål om vold. Mange trenger også å bli spurt flere ganger.

» HVORDAN VIL VOLDSUTSATTE BLI SPURT OM VOLD

- Spørsmålet bør stilles i trygge omgivelser.
- Prøv å danne en god relasjon i forkant.
- Antatt voldsutøver skal ikke være til stede.
- Unngå sårbare situasjoner.
- Den som spør bør opptre trygt, troverdig og ha øyekontakt.
- La den voldsutsatte snakke i sitt tempo.
- Forsikre om at det er hjelp å få!

» TIPS TIL SAMTALEN

- Lytt og ikke stopp personen i sin fortelling. Still gjerne åpne, men likevel direkte spørsmål: Hvordan håndterer dere konflikter hjemme? Blir han/hun sint i slike tilfeller? Hvordan håndterer han/hun sinnet?
- Trenger du mer veiledning, og lurer på om personen trenger mer bistand? Informer om krisesenteret, og konsulter dem gjerne tidlig i prosessen. Du kan ringe krisesenteret på vegne av vedkommende, eller viderefremidle kontakt. Krisesenteret tar imot samtaler hele døgnet.
- Er du bekymret for personens sikkerhet? Politiet kan bistå med samtaler, kartlegge behovet for beskyttelse og bistå med beskyttelsestiltak.
- Hvor drar personen? Dersom personen ønsker å dra hjem til voldsutøver - informer om andre muligheter.
- Spør personen om den har barn boende i huset. Forteller personen at om du får kjennskap til at barn lever med vold så har du meldeplikt til barneverntjenesten.

» FAMILIEVOLD/ PARTNERVOLD

Familievold kan være når en partner tar kontroll over den andre partnerens atferd, følelser og valgmuligheter. Eksempler på dette kan være at den ene partneren utsetter den andre for fysisk vold, psykisk terror, seksuelt misbruk, økonomisk misbruk, sosiale begrensninger og ødeleggelse av f.eks. eiendeler eller kjæledyr. Andre ord for familievold kan være partnervold, mishandling og vold i nære relasjoner. Det finnes også andre former for vold som utøves mellom partnere. Hovedandelen av volden i parforhold er episodisk.

» SÆRLIG UTSATTE GRUPPER

Vold rammer på tvers av alle samfunnslag. Det er likevel faktorer som kan påvirke utsatthet, og særlig sårbare grupper. Faktorer som kan påvirke sårbarheten er kjønn, alder, funksjonsevne, seksuell orientering og sosioøkonomisk bakgrunn. Sårbarheten kan også øke ved ulike forhold som graviditet, migrasjon og rus.

» BARNEVERNET

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Barnevernet skal alltid involveres dersom et barn lever med vold.

Dersom du er bekymret for et barn kan du ringe barnevernet og drøfte saken med dem. Barnevernvakten kan kontaktes kveld og helg dersom situasjonen er akutt.

Barneverntjenesten i Stavanger: **51 91 26 00**

Vakttelefon Barneverntjenesten (08 – 18): **901 72 534**

Barnevernvakten: **51 89 91 67** (utenom Barnevernets åpningstider)

» KONSULTASJONSTEAMET KONVO

KONVO er Stavanger kommunes konsultasjonsteam for håndtering av bekymring for barn som kan være utsatt for seksuelle overgrep eller eksponert for vold. Teamet er tverretattlig sammensatt, for tiden med representanter fra barnevern, familievern, ATV, tannhelsetjenesten og kommunelegen.

Konsultasjonsteamet gir tilbud om veiledning/ konsultasjon, drøfting og oppfølging i enkeltsaker. Dette gjelder både anonymiserte saker og i saker der foreldre har samtykket til drøfting. Personell som gjennom sitt arbeid har en bekymring for om barn har vært vitne til/utsatt for vold eller seksuelle overgrep kan møte i teamet for drøfting av saken. Det er svært lav terskel for å ta imot saker til drøfting, og det er ikke nødvendig å være sikker på om noe har skjedd før en tar kontakt.

Teamet møtes normalt en gang pr. måned.

For å avtale tid for konsultasjon kontakt koordinator for

KONVO: 51 50 71 19 / 974 17 017

» LEGEVAKTEN/VOLDTEKTMOTTAKET

Ved behov for akutt legetilsyn kan legevakten kontaktes. De undersøker den voldsutsattes skader, og kan også dokumentere disse. Ved behov for medisinsk ivaretagelse av den voldsutsattes psykiske skader, kan legevakten henvise videre. Det finnes også voldtekstmottak og psykiatrisk sykepleier tilknyttet legevakten. Ring Voldtekstmottaket på **902 40 200** eller legevakten på **116117**.

» ALTERNATIV TIL VOLD

ATV er en privat stiftelse og et behandlings- og kompetansesenter på vold, med særlig fokus på vold i nære relasjoner. Terapeutene ved ATV er psykologspesialister og familieterapeuter.

ATV i Stavanger har en avtale med Stavanger kommune og gir et tilbud til voldsutsatte og voldsutøvere som trenger behandling. ATV er ikke en akuttinstans og har telefontid mandag – torsdag kl.10-13. Alle henvendelser tas opp på inntaksmøte en gang i uken.

ATV: 51 93 43 43

» BARNEHUSET I STAVANGER

Utgangspunktet for å komme til barnehuset er at politiet har mottatt en anmeldelse. Barnehuset er et statlig tiltak som gir et tilbud til barn, ungdom og deres familier når det er mistanke om at barn eller ungdom kan ha vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep. Tilbudet gjelder også for voksne med en utviklingshemming eller som er særlig sårbare. Politiet gjennomfører tilrettelagte avhør av barn under 16 år ved barnehuset og barnehuset tilbyr barna oppfølging.

Barnehuset i Stavanger: 51 51 03 30

» KRISESENTERET I STAVANGER

Krisesenteret i Stavanger gir et tilbud til fysisk, psykisk og seksuelt mishandlede kvinner, menn og deres barn, herunder også individer utsatt for tvangsekteskap eller menneskehandel. Tilbudet inkluderer et trygt, midlertidig bosted.

Krisesenteret er døgnåpent, gratis og krever ingen henvisning. Krisesenteret har adskilte botilbud for menn og kvinner.

Krisesenterets ansatte har lang erfaring med å kartlegge beskyttelses- og hjelpebehov hos voldsutsatte, og bistår også andre offentlige instanser med informasjonsarbeid og kompetansedeling. Krisesenteret kan kontaktes døgnet rundt.

Krisesenteret: **51 53 06 23**

Krisesenteret for menn: **51 53 22 27**

ksis@stavanger.kommune.no

» POLITIET

Politiets hovedoppgave ved vold i hjemmet er å iverksette nødvendige tiltak for å stanse volden. Politiet risikovurderer partnervoldsaker med tanke på gjentakelse, etterforsker sakene og

straffeforfølger evt. voldsutøveren. Politiet (påtalemyndigheten) kan også ilegge besøksforbud dersom det er grunn til å tro at det ellers vil bli begått ny vold. Voldsalarm, relokalisering og adressesperre er andre mulige beskyttelsestiltak.

Alle politidistrikt har en familievoldskoordinator med spesialkompetanse på dette feltet. Det er mulig å kontakte politiet for en uformell prat om situasjonen, også anonymt. Som hjelper kan du rådføre deg med politiet selv, eller du kan ringe sammen med personen det gjelder.

Politi: 02800

» MER INFORMASJON

For mer informasjon om Stavanger kommunes arbeid mot vold i nære relasjoner, se handlingsplanen «Trygg – Fri fra Vold»

Dinutvei.no er en nasjonal veiviser på internett ved vold og overgrep. Her finnes blant annet nyttige veivisere for deg som møter voldsutsatte i jobben din.

MELD FRA!

Vold i nære relasjoner er **ingen privatsak**,
men et **samfunnsansvar**.

For noen barn har det alt å si at noen melder fra. Alle har et ansvar for
å fange opp barn som lever med vold og omsorgssvikt i hverdagen.

"Han er som narkotika for meg.
Jeg vet han ikke er bra for meg, men jeg klarer ikke å la være..."
- Sagt av kvinne, 47 år, da hun skulle forklare hvorfor hun til stadighet gikk tilbake til sin voldelige partner

"Har gått på eggeskall i
hele mitt 23 årige ekteskap."
- Sagt av kvinne, 45 år, under avhør hos politiet

"Alle skal dø engang, du også,
og til og med jeg..."
- Sagt av jente, 6 år, under tilrettelagt avhør

"Bra at far kom og dyttet bort mor,
da hun skulle slå meg i hodet , for ellefte gang..."
- Sagt av gutt, 7 år, under tilrettelagt avhør

